

GREAT BRITAIN

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
ONLINE CONFERENCE

INTERDISCIPLINE INNOVATION
AND SCIENTIFIC RESEARCH
CONFERENCE

 2024 YEAR

GREAT BRITAIN, LONDON

ISOC
INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
ONLINE
CONFERENCES

**INTERDISCIPLINE INNOVATION AND
SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE**
International scientific-online conference

Part 19

April 15th

COLLECTIONS OF SCIENTIFIC WORKS

LONDON 2024

Ёкубов Муслимбек Шавкатжон Угли <i>ГИПОГОНАДИЗМ - ВЗГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ</i>	
Rahmonova Shoira Xusanboyevna <i>KITOBLAR XILMA XILLIK OLAMIGA YO'L</i>	175
Raxmonov Shoxruxbek Solijonovich Turdiyev Nodirbek Zokirjonovich <i>ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNI YONG'IN XAVFSIZLIGINI OLDINI OLISHDA QO'LLANISHI</i>	178
Atanafasov Muhiddin Rakhmonovich <i>IPLARNING SIFAT KO'RSATKICHLARINING O'ZGARISHI</i>	186
Jumaniyazova Xushruiybi Umarbekovna Matchanova Ma'rifat Ikromovna <i>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANK MOLIYA AKADEMIYASI BREND MENEJMENT VA BIZNES NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI</i>	191
To'ymurodova Shoira Shavkat qizi <i>BALIQXO'R QUSHLAR</i>	193
Taxmina Yunusovna Mukaramxodjayeva Mashhura Xalikova <i>EFFECTIVE TECHNIQUES OF TEACHING LANGUAGE FOR YOUNG LEARNERS</i>	196

BALIQXO'R QUHLAR

To'yumurodova Shoira Shavkat qizi

*BuxDU Agronomiya va biotexnologiya fakulteti Zoologiya va umumiy biologiya kafedrası
o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada qushlar olamidagi baliqxo'r qushlar haqida ularning ahamiyati va ularning turlari haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: Tabiat, qushlar, baliqxor qush, daraxt, yashash joyi, yirtqichlar, o'limtikxo'rlar, baliqxo'rlar, hasharotxo'rlar, donxo'rlar.

Qushlarning yashash sharoiti nixoyatda xilma-xil va yer sharida eng keng tarqalgan xayvonlar xisoblanadi. 31-32 shimoliy kenglikda va Antarktidaning ichki qismida xam qushlar uchraydi. Osiyo tog'larining dengiz satxidan 4700 metr balandligida tasqaralar yashaydi. Pingvinlar esa 20 m chuqurlikgacha sho'ng'iydi. Uchish qobilyatiga ega bo'lishligi va gavda temperaturasining yuqori xamda doimiy bo'lganligi sababli qushlar turli xil muxit faktorlariga kamroq bog'liqdir. Yashash sharoitiga qarab xamma qushlar quyidagicha ekologik gruppalariga bo'linadi.

1. Daraxtlarda yashovchi qushlar xayotini ko'p vaqtini daraxtlarda va butalarda o'tkazadi. Bularning gavdalari cho'ziq, yon tomondan biroz qisilgan, oyog'i kalta, tirnoqlari o'tkir. Barmoqlari to'rtta bo'ladi. Uchtasi oldinga, bittasi orqaga yoki ikkitasi oldinga, ikkitasi orqaga qaratilgan bo'lib, orqa barmog'i doimo yaxshi rivojlangan bo'ladi.

2. Ochiq yerda yashovchi qushlar odatda ko'p vaqtini yerda o'tkazadi va qadam bosib yugurib xarakat qiladi. Bularning gavdasi katta pishshiq va keng qanoti kalta, serbar bo'ladi oyog'i kuchli orqa barmog'i ko'pincha yo'q, bo'yni uzun bo'ladi. Bu gruppalariga kiruvchi qushlarning pat qatlami siyrak deyarli yo'q. Dum usti bezlari deyarli yo'q, yoki kam rivojlangan. Ochiq yerda yashovchi qushlarga bulduruqlar, tuvaloqlar, tuyaqushlar kiradi. Bularning uyalari doimo yerda joylashadi.

3. Botqoqlikda yashovchi qushlar odatda botqoqlarda nam qo'riqlarda va suv bo'yalarida yashaydi. Bularning oyoqlari va barmoqlari orasida to'liq suzgich pardasi yo'q. Oyog'ining boldir tsevka qismi pat bilan qoplanmagan. Bo'yni va tumshug'i uzun dumi kalta bu gruppaga ko'tonlar, turnalar, laylaklar, suvmashoqlar, ko'pchilik loyxo'raklar kiradi.

Qushlarning geografik tarqalishi, yashash joylariga taqsimlanishi, pushtdorligi, avvalo ularning ovqatlanishiga bog'liq bo'ladi. Qushlarni ovqat yeyishga qarab shartli ravishda quyidagi gruppalariga bo'lish mumkin. Yirtqichlar, o'limtikxo'rlar, baliqxo'rlar, hasharotxo'rlar, donxo'rlar va mavaxo'rlar. Yirtqichlar kunduzgi yirtqich qushlar bilan yapaloqqushlarning juda ko'p turlari hamda chumchuqsimonlardan karqo'noq kiradi. Bularni tumshug'ini uchi qayrilib, ilmoq hosil qilgan va changalli tirnoqlari kuchli bo'lib, boshqa qushlarni sut emizuvchilar va sudralib yuruvchilarni tiriklayin tutib yeydi. O'limtikxo'r qushlarga Amerika tasqaralari, eski dunyo tasqaralari va jo'rchilar kiradi. Ba'zi burgutlar bo'ronqushlarning maxsus moslamalari bo'lmasa ham shartli ravishda shu gruppalariga kiritiladi. Bu gruppaga kiruvchi qushlar tabiat sanitarlari deb ataladi. Baliqxo'r

qushlarga pingvinlar, qo'ng'irlar, sakkoqushlar, qaravaylar, baliqchilar, yirtqichlardan skopa va suv burgutlari kiradi. Bu qushlar suvda baliq tutishga turlicha moslashadi. Hasharotxo'r qushlar gruppasiga juda ko'p qushlar kiradi.

Baliqlarda protein va to'yimli bo'lsa-da, ularni tutish qiyin. Ular suvda yashashidan tashqari, ular silliq va juda tezdir. Baliq ming yillar davomida qushlar uchun sevimli oziq-ovqat manbai bo'lib kelgan.

Qushlar nihoyatda yaxshi moslashilgan va bu qiyin baliqlarni ovlashga yordam berish uchun rivojlangan usullardan foydalanganlar. Hamma qushlar ham baliq ovlovchiga aylanmagan. Bu usullarga suvdan o'tish, pastga tushish va ushlab olish, quvish kiradi.

Ushbu oziqlantirish strategiyalarini o'zlashtirish uchun yillar kerak bo'ladi va tez va qat'iy harakatlar bilan birgalikda sabr-toqatni talab qiladi. Shuningdek, u suv ostida yoki yuqorida ajoyib ko'rish qobiliyatiga ega bo'lishga yordam beradi!

Yashil olmon (*Butorides virescens*)

Ov qilish texnikasi - ochiq joyda sabr-toqat bilan turish va kutish

Yashil olmonlar mayda qushlar bo'lib, ularning balandligi 40 sm dan biroz oshadi.

Ular sayoz suv qirg'og'ida harakatsiz turib baliq ovlaydilar. Ular baliqni ko'rganlarida, tezda bo'yinlarini oldinga silkitib, nayza bilan yoki ushlaydilar.

Baliqlarni jalb qilish uchun suv yuzasiga oziq-ovqat va hasharotlarni joylashtiradi. Bu qushlar o'z o'ljasini qo'lga olish uchun xo'rakdan foydalanadigan qushlarning toifasiga kiradi.

Sariq laylak (*Mycteria Ibis*)

Sariq laylaklar - bo'yi 1 metrga yaqin bo'lgan afrikalik laylaklar. Ularning dietasi asosan chuchuk suv baliqlaridir. Ular juda ko'zga tashlanadigan, uzun sariq tumshuqqa ega, tagi qalin.

Ularning tumshuqlari teginish qobiliyatiga ega, shuning uchun baliq sezilishi bilan ular darhol yopiladi. Tumshuqqa tushgandan so'ng, baliqlar ularni boshi bilan yutib yubormaguncha, laylaklar hisobi bilan manipulyatsiya qilinadi.

Afrika balichi burguti (*Ichthyophaga vocifer*)

Ov qilish texnikasi - suzish va ushlash.

Bu yirik, chiroyli burgutlarning bo'yi 70 sm dan sal pastroq bo'lib, uzoqdan oppoq boshlari va dumlari kashtan rangli tanasi va qora qanotlari bilan ko'zga tashlanadi. Ular odatda to'g'onlar, daryolar va lagunalar kabi chuchuk suv tizimlari ustidagi shoxga o'tiradilar. Ularning ko'rish qobiliyati ajoyib, shuning uchun ular baliqni ko'rganlarida osmonga ko'tarilishadi. Keyin burgutlar katta va kuchli tirmoqlari bilan ularni ushlaydilar. Oyoqlari baliqlarini yaxshiroq ushlash uchun qo'pol nayzaga ega.

Agar baliq ular uchun juda og'ir bo'lsa, ular suvga tushib, qanotlari bilan qirg'oqqa suzishadi.

Buyuk oq pelikanlar

Buyuk oq pelikanlar odatda ko'llar, estuariylar va to'g'onlarda uchraydi. Ularning uzunligi taxminan 1,5 metr va barchasi oq rangda. Ularning baliqlarini ushlaydigan yorqin sariq xaltasi bor. Ularning qisqa, kuchli, to'rli oyoqlari bor, ular ov paytida ularni suvdan o'tkazishga yordam beradi. Bu pelikanlar odatda kooperativ guruhlarda ov qiladilar. Ular odatda sayozroq suvda baliqlar to'dasini tuzoqqa tushirishga harakat qilishadi. Bir marta

tuzoqqa tushgan baliqni pelikanning cho'zilgan xaltasi tortib oladi. Pelikanlar boshlarini ko'tarib, suvni to'kib tashladilar va baliqlarni yutib yubordilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.O.P.Bagdanov “O‘zbekiston hayvonlari (Umurtqalilar) Toshkent -1983
2. O. Mavlonov, Sh Xurramov. Umurtqasizlar zoologiyasidan o‘quv qo‘llanma. Toshkent 2006.
3. Dadayev. S. Umurtqasizlar zoologiyasidan o‘quv -uslubiy majmua.202
- 4.Beyko Vasiliy Borisovich, Berezina Marina Feliksovna, Bogatiryova Yelena Lvovna va boshqalar. Hayvonot olamining katta ensiklopediyasi. “Davr nashriyoti”. Toshkent-2013.
- 5.O. Mavlonov. “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi” Davlat ilmiy nashriyoti. Toshkent –2006.